

MEMO

Aan: Gemeenteraad Koggenland
Van: College van B&W Koggenland
Datum: 6 november 2019
Onderwerp: Extra informatie over RES en WEK

Inleiding

In de jaren '60 schakelde Nederland in een rap tempo over van kolen op gas. Nu staat Nederland weer aan de vooravond van een grote energietransitie. Deze keer gaat het om een transitie van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen. In 2015 zijn in Parijs wereldwijd doelen gesteld om de uitstoot van broeikasgassen te beperken. Ook Nederland moet hier mee aan de slag. In 2019 is hiertoe de Klimaatwet aangenomen. In de Klimaatwet is een reductie van de uitstoot van broeikasgassen opgenomen van 49% in 2030 en 95% in 2050 t.o.v. het niveau van 1990. Verder moet elektriciteitsopwekking op grond van de Klimaatwet in 2050 100% CO₂ neutraal zijn. Hiertoe moet een RES worden opgesteld, een Regionale Energie Strategie. Hiervoor is nu als eerste stap een startnotitie opgesteld.

Daarnaast heeft u via het Pact van Westfriesland de ambitie vastgelegd dat u als regio Westfriesland in 2040 energie neutraal willen zijn. Hiertoe werd het WEK opgesteld, het Westfries Energie Kompas, om richting te geven aan deze ambitie.

Het WEK en de startnotitie RES worden binnenkort ter besluitvorming aangeboden aan uw raad. Op 15 oktober jl. was er ter voorbereiding al een informatiebijeenkomst. Uit deze bijeenkomst kwam nog een aantal vragen en onduidelijkheden naar voren.

Hierna wordt per vraag ingezoomd en onduidelijkheden hopelijk zoveel mogelijk weggenomen.

- *De combi WEK/RES is verwarrend. Daarbij maken wij ons zorgen dat de ambities van het WEK te hoog liggen. De angst leeft dat de hogere ambities zoals deze in het WEK staan (Energie neutraal in 2040, t.o.v. klimaatakkoord 2050), zorgen voor te hoog bod in het kader van de RES. Kan het niet uit elkaar worden getrokken?*

RES

Er is een Klimaatakkoord gesloten waarin diverse partijen overeenstemming hebben bereikt over concrete maatregelen. Deze partijen moeten elk met de eigen sector een bijdrage leveren. Denk aan sectoren als landbouw, industrie en mobiliteit. Gemeenten zijn aan zet om plannen te maken voor het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving en voor besparing en opwek van duurzame energie. Hiertoe is Nederland verdeeld in 30 energieregio's die elk een RES¹ moeten opstellen. Een RES is een document waarin de energieregio beschrijft hoe en waar ze duurzame

¹ Kijk hier voor een animatiefimpje over wat, waarom en wanneer een RES in een notendop:

https://youtu.be/CVbUDIEM76w?list=PLF4_6t1zT3i20DRD2TXoY-2Ap-FZj1Kzk

elektriciteit (zon en wind) opwekt, hoe ze de warmtetransitie (duurzame alternatieven voor aardgas) mogelijk maakt en hoe ze de opslag en infrastructuur voor energie en warmte regelt.

Koggenland maakt deel uit van de energieregio Noord-Holland Noord. Daarbinnen is Westfriesland een van de subregio's, samen met de subregio's Alkmaar en Kop van Noord-Holland. De RES leidt tot locaties van energieprojecten, die uiteindelijk uitgevoerd gaan worden. Maar ook tot keuzes voor de verdeling van duurzame warmte in de regio. Dit raakt de bevoegdheden van de deelnemende 18 gemeenten, de provincie en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Daarom zullen zij beslissen over de RES. Zodat de gemaakte keuzes in de RES vervolgens kunnen worden vastgelegd in ruimtelijk beleid. Daarnaast zijn er vele partijen nodig voor de uitvoering van de RES. Ook zij moeten zich kunnen vinden in de keuzes in de RES. De RES noopt tot samenwerking.

De concept RES moet uiterlijk op 1 juni 2020 worden aangeboden aan het Rijk. Het Rijk gaat deze dan beoordelen. De optelsom van wat de 30 RES'sen bieden aan duurzame opwek, moet in ieder geval optellen tot 35 TWh aan duurzame opwek in 2030 (landelijk). Is dit niet het geval dan krijgen de regio's van het Rijk nog 4 maanden de tijd dit alsnog onderling te regelen. Is het dan nog niet gelukt, kan van rijkswege de resterende opgave worden verdeeld over de regio's. De RES'sen worden niet alleen op dit kwantitatieve bod beoordeeld. Er is een afwegingskader² waarin per regio wordt gekeken naar:

- kwantiteit elektriciteit en warmte
- de systeem efficiëntie
- het ruimtegebruik
- het maatschappelijke en bestuurlijke draagvlak

Na beoordeling van de concept RES door het Rijk, moet er een definitieve RES 1.0 worden opgesteld en vastgesteld voor 1 maart 2021. De RES wordt vervolgens elke 2 jaar herijkt, zodat de nieuwste ontwikkelingen kunnen worden meegenomen.

WEK

Parallel aan het RES proces loopt ook het Westfrieze Energie Kompas. Het WEK komt voort uit uw ambitie uit het PACT van Westfriesland dat de Westfrieze gemeenten in 2040 Energieneutraal willen zijn. Ook hier is de 'tussenstap' geijkt op 2030, dan willen we halverwege zijn.

Energieneutraal houdt in dat de vraag naar energie en het aanbod van duurzame energie in onze regio aan elkaar gelijk moeten zijn. Zowel besparing als opwek zijn hierin belangrijk. De kwantitatieve opgave die dit vraagt, is in beeld gebracht. Deze 'duiding van de opgave' wordt gelijktijdig met de RES en het WEK aan u voorgelegd. Het WEK is een startdocument. Het omvat nog geen concrete plannen. De bedoeling is dat in 2020 een uitvoeringsprogramma wordt opgesteld. Hierbij zal aansluiting worden gezocht bij de landelijke / bovenregionale ontwikkelingen vanuit het klimaatakkoord.

Verschillen RES/WEK

In onderstaande tabel worden de verschillen tussen de RES en het WEK op een rijtje gezet. Daarnaast is er een bijlage toegevoegd waarin RES, WEK en het lokale duurzaamheidsbeleid schematisch zijn weergegeven in de tijd.

² U vindt het afwegingskader hier: [Elke regio een eigen unieke afweging - Regionale Energiestrategie](#).

	Kader	Schaal	Doelen & tijdspad	'Scope'
RES	Klimaatwet /klimaatakkoord	Landelijk/ Energieregio Noord-Holland Noord	- Energie neutraal in 2050 - Reductie CO2 uitstoot met 45% in 2030 en 95% in 2050 (t.o.v. 1990) - Bod van 30 energieregio's dat samen optelt tot een duurzame opwek van minimaal 35 TWh duurzame opwek in 2030.	Beperkt zich tot de gebouwde omgeving (warmte transitie) en duurzame opwek. ³
WEK	Westfriesse ambities voor Pact van Westfriesland 7.0	Regio Westfriesland	- Energieneutraal in 2040 - Halverwege met de opgave energieneutraal in 2030.	Duurzaamheid in breed perspectief, inclusief andere sectoren als mobiliteit en industrie ⁴ .

Tabel 1: 'verschillen WEK en RES

'Conclusie'

De RES is binnen het WEK één van de instrumenten. Het bod RES hoeft dus niet in de hele opgave van energieneutraliteit te voorzien. Net als binnen het klimaatakkoord, leveren ook de andere sectoren hun bijdrage. De 35TWh duurzame opwek in 2030 vanuit de RES'sen is geen doel op zich. Het is een stap op de weg naar het einddoel: energieneutraliteit & forse reductie van broeikasgassen. Hierbij is landelijk de ambitie dit in 2050 te realiseren. In de regio Westfriesland heeft u de lat op 2040 gelegd.

De *scope* en het tijdspad van RES/Klimaatakkoord en het WEK lopen dus niet overal gelijk op. Maar het lange termijn doel is uiteindelijk wel hetzelfde: toewerken naar energieneutraliteit.

- *Concrete data zijn wenselijk: hoeveel zonneparken/windturbines betekent dit?*

RES

Exacte locaties en aantallen voor het RES-bod zijn nu nog niet in beeld. U stelt nu enkel nog de startnotitie vast die gaat over het proces om tot een RES te komen. In het vervolgproces richting het concept bod RES wordt de opgave concreter in kaart gebracht. Globaal kan worden uitgegaan van 45 tot 70 windturbines of 1400-1500 ha zonneparken voor 1 TWh duurzame opwek.

WEK

Voor de WEK is wel een 'duiding van de opgave' meegegeven, deze wordt gelijktijdig met de RES en WEK aan u voorgelegd. Deze duiding laat ook de aantallen zonneparken/turbines/ etc. zie

³ Er zijn andere partijen (via de 'klimaattafels') trekker voor de bijdrage vanuit de andere sectoren zoals mobiliteit en industrie. Ook zij hebben een opgave toebedeeld gekregen vanuit het Klimaatakkoord.

⁴ De RES is hierbinnen één van de instrumenten. En ook plannen vanuit de andere sectoren/klimaattafel zijn van belang voor de WEK. In de WEK komt e.e.a. samen.

waar we op Westfries niveau aan moeten denken om te komen tot energieneutraliteit in 2040 in onze regio. De maatregelen zijn OF, OF (en dus niet EN, EN). Het zal in de praktijk gaan om een mix van deze maatregelen. Een deel hiervan (vanuit het uitgangspunt van 'fair share') zal binnen Koggenland gerealiseerd moeten gaan worden.

- *De getallen in de grafiek met de duiding van de opgave: waarop zijn deze cijfers gebaseerd?*

A: De informatie is gebaseerd op het energie transitie model, zie: [Energietransitiemodel - Je eigen onafhankelijke, volledige en op feiten gebaseerde energienscenario.](#)

- *Inzicht in wat wel en wat niet meetelt voor de RES (bestaande opwek, kleine daken, hele straat vol met collectief ingekochte daken). Dit moet helder zijn.*

Dit telt wel mee

Alle gerealiseerde en geplande grootschalige opwek (zon en wind) telt mee in de RES. Daarnaast zijn er tientallen energiecoöperaties in de regio die een deel van de opwek hebben gerealiseerd en zorg dragen voor participatie – in eigendom en zeggenschap – van de omgeving. Er wordt in de energieregio Noord-Holland Noord al ongeveer 1,6 opgewekt (zon en wind).

Dit telt niet mee

Bij de berekening van de 35 is al uitgegaan van een toename van kleinschalige zonne-installaties op daken van woningen (met 7). Dit telt dus niet mee in de 35 , anders wordt dit dubbel meegerekend. De RES gaat dus over grootschalige opwek van duurzame elektriciteit, door grootschalige zonnedaken (vanaf ca 60 panelen per installatie), zonneparken en windturbines.

Naast de opwek van wind- en zonne-energie, worden in de energieregio Noord-Holland Noord ook hernieuwbare elektriciteit opgewekt uit biogas en de verbranding van afval en biomassa. Bij elkaar is dit 0,456 . Deze opwek wordt niet meegenomen in de opgave voor 35 grootschalige opwek (zon/wind) op land. Het wordt wel benoemd in de RES en telt wel mee om uiteindelijk als regio energieneutraal te worden.

- *Warmte: kan er gekeken worden of de kernen Ursem/Hensbroek/Obdam aangesloten kunnen worden op een warmtenet via HVC in Alkmaar?*

Over de mogelijkheden om warmtebronnen van buiten de eigen gemeente te benutten, moet op energieregio niveau worden afgestemd, in de Regionale Structuur Warmte (RSW). Of het benutten van HVC Alkmaar als bron voor een warmtenet binnen Koggenland een optie is, moet dus binnen de energieregio NHN worden afgestemd. Dit moet zorgen voor de meest efficiënte benutting van de beschikbare warmtebronnen. Daarnaast spelen de kosten een rol. De warmtetransitie moet in principe tegen de laagst nationale kosten worden gerealiseerd. Dit speelt dus ook mee in het afwegingskader. In de warmtetransitie visie die op termijn naar uw raad komt, wordt e.e.a. nader uitgewerkt. Iedere gemeente moet uiterlijk 2021 een transitievisie warmte (TVW) hebben vastgesteld.

- *Kan er een overzicht worden gegeven van hoe e.e.a. ging in de raden die ons voorgingen? Een overzicht van moties/amendementen van de andere NHN gemeenten waar RES al is besproken.*

Navraag heeft geleerd dat er tot nu toe geen raden zijn die moties en amendementen hebben aangenomen. Wel is er een groot aantal vragen gesteld. Er is een overzicht beschikbaar van deze vragen, met bijbehorende antwoorden. Dit overzicht is als bijlage bijgevoegd. Wij willen u hierbij meegeven dat deze vragen & antwoorden niet één op één toepasbaar zijn op Koggenland. Andere gemeenten hebben soms ook andere zaken, zoals capaciteit voor communicatie, meegenomen in hun raadsvoorstel. Dit is dan voor ons niet van toepassing. Ook hebben de andere sub- regio's geen WEK, daarom gaan de vragen enkel over de RES.

- *De mening van de raad wordt te weinig gevraagd. Is te weinig ruimte voor ingepast in het proces.*

Ten opzichte van het eerste procesontwerp (zoals het nog wel in het raadsvoorstel staat), is er een aantal wijzigingen voorgesteld om de raad beter in positie te brengen.

- De colleges binnen de energieregio NHN zullen hetgeen dat is opgehaald in de ateliers met bestuurlijk advies vrijgeven aan de raad voor de wensen en bedenkingen (dit zal de raad van mei 2020 worden). Zij stellen dus niets vast voor het concept bod op 1 juni. Besluitvorming vindt door colleges plaats bij nota van beantwoording. Hiermee krijgen de raden meer inspraak in de vorming van het bod. Dit moet nog wel worden afgestemd met bestuurders en griffies.
- Na afronding van de lokale verrijking, wordt er op regionaal niveau een afzonderlijk atelier georganiseerd voor de raadsleden waarin zij e.e.a. politiek kunnen bediscussiëren. Dit zal naar verwachting in de laatste week van januari worden.

Dit dus ter aanvulling op de al geplande momenten waarop uw raad wordt betrokken, zoals via een uitnodiging voor de ateliers, de regionale en lokale informatieavonden en de besluitvorming over WEK en de startnotitie RES.

Voor de duidelijkheid: dit gaat allemaal nog over de concept RES. De definitieve RES 1.0 wordt wel door de raden vastgesteld (deadline 1 maart 2021).

- *Participatie --> is dit niet te ingewikkeld voor inwoners?*

Dit is inderdaad ingewikkeld. Maar de RES verwacht wel dat er participatie wordt georganiseerd. Dit is ook een onderdeel van het afwegingskader bij de beoordeling door het rijk (zie eerdere vraag) Vanuit de energieregio NHN is hier ondersteuning bij. Het wordt stapsgewijs aangepakt via ateliers. De planning is nu dat er in week 3 en 4 van januari op Westfries niveau twee ateliers worden georganiseerd. Een voor ondernemers en een voor agrariërs. Daarnaast vinden in diezelfde periode in elke gemeente afzonderlijk ook nog een lokaal atelier(s) plaats met inwoners en belanghebbenden.

- *Zijn de Markermeer en het IJsselmeer een eigen RES-regio?*

Nee, het IJsselmeergebied is toebedeeld aan omliggende gemeenten dus aan de betreffende RES-regio's, dit volgens de gemeentegrenzen.

(zie <https://www.imergis.nl/map/2019/2019-NL-Gemeenten-basis-2500px.png>)